ECLI:LV:AT:2019:0905.A420203119.6.L
Lieta Nr. A420203119, SKA-1441/2019
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2019.gada 5.septembrī

Tiesa šādā sastāvā: senatori Rudīte Vīduša, Dzintra Amerika, Valters Poķis

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 5.jūnija lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteicējas pieteikumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. A/ vērsās pie Lielvārdes novada domes priekšsēdētājas ar 2018.gada 22.augusta iesniegumu, citstarp lūdzot dzēst no zemesgrāmatas ceļa servitūtu par labu Lēdmanes pagasta pašvaldībai pieteicējas nekustamajā īpašumā kā nevajadzīgu lietu kopš 1995.gada 15.jūlija.

Ar pašvaldības 2018.gada 21.septembra vēstuli Nr. LNP1.2-12/18/1945 norādīts, ka pieteicējas nekustamajā īpašumā atrodas domei piederoša būve autoceļš „Pumpuri– Jaunzeļģi", kas reģistrēts kā pašvaldības ceļš. Savukārt attiecībā uz lūgumu par ceļa servitūta dzēšanu atbildes sniegšanas laiks pagarināts līdz 2018.gada 24.decembrim, norādot, ka lēmums par to jāpieņem domei.

Iebilstot pret iepriekšminēto vēstuli, pieteicēja vērsās pie domes priekšsēdētājas ar 2018.gada 1.oktobra iesniegumu, lūdzot atzīt kā kļūdu pašvaldības bilancē iekļauto pašvaldības autoceļu „Pumpuri–Jaunzeļģi", jo pašvaldības bilancē varēja būt iekļauts tikai ceļa servitūts.

Ar Lielvārdes novada domes 2018.gada 28.decembra lēmumu Nr. 508 noraidīts lūgums par ceļa servitūta dzēšanu. Pārsūdzētajā lēmumā nav sniegta atbilde vai pieņemts lēmums par sūdzībām sakarā ar pašvaldības bilancē iekļauto pašvaldības autoceļu „Pumpuri–Jaunzeļģi".

[2] Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu. Rajona tiesas tiesnesis, ņemot vērā pieteikumu un tā precizējumus, secināja, ka pieteicēja pēc būtības lūdz viņas nekustamajam īpašumam nostiprinātā apgrūtinājuma – ceļa servitūta – dzēšanu (tostarp lūdzot atzīt par prettiesisku pārsūdzētā lēmuma rezolutīvo daļu, ar kuru noraidīts lūgums par ceļa servitūta dzēšanu). Tāpat tika lūgts atzīt pašvaldības ceļa statusa piešķiršanu ceļam „Pumpuri–Jaunzeļģi" daļā, kas atrodas pieteicējas nekustamajā īpašumā, par spēkā neesošu.

Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2019.gada 5.jūnija lēmumu pieteikumu atteica pieņemt daļā par ceļa servitūta dzēšanu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmo daļu administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros, kā arī privātpersonas publiski tiesisko pienākumu vai tiesību noskaidrošana un no publisko tiesību līguma izrietošu strīdu izskatīšana.

[2.2] Atbilstoši Civillikuma 1231.pantam servitūtus nodibina: 1) ar likumu; 2) ar tiesas spriedumu; 3) ar līgumu vai testamentu. Zemes reformas laikā arī pašvaldība, kā to paredzēja likuma „Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" redakcija, kas bija spēkā līdz 2007.gada 1.janvārim, bija tiesīga noteikts servitūtus. No minētā secināms, ka tikai līdz 2007.gada 1.janvārim un tikai zemes reformas ietvaros, lemjot par zemes piešķiršanu lietošanā, pašvaldība bija tiesīga noteikt ceļa servitūtus.

[2.3] Judikatūrā konsekventi atzīts, ka strīdi par servitūtiem (to noteikšanu vai izbeigšanos) ir civiltiesiski un tie nav pakļauti administratīvajai tiesai. Servitūtu nevar ne nodibināt, ne dzēst ar administratīvo aktu, jo tā būtu nepamatota valsts varas iejaukšanās civiltiesiskajās attiecībās. Administratīvās tiesas kompetencē tātad neietilpst jautājuma izlemšana par pienākuma uzlikšanu pašvaldībai pieņemt lēmumu par servitūta dzēšanu, ne arī pati servitūta dzēšana.

[2.4] Ievērojot minēto, pieteikums daļā par ceļa servitūta dzēšanu, tātad par pārsūdzēto lēmumu daļā, ar kuru noraidīts lūgums par ceļa servitūta dzēšanu, atsakāms pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.

Tiesa ir pieņēmusi un ierosinājusi lietu par pašvaldības ceļa statusa piešķiršanas ceļam „Pumpuri–Jaunzeļģi" daļā, kas atrodas pieteicējas nekustamajā īpašumā, atzīšanu par spēkā neesošu.

[3] Pieteicēja par Administratīvās rajona tiesas tiesneša lēmumu atteikties pieņemt pieteicējas pieteikumu daļā iesniedza blakus sūdzību. Tajā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Rajona tiesas tiesneša lēmumā nepamatoti nav ņemts vērā tas, ka gadījumā, ja pašvaldības ceļa statusa piešķiršana ceļam „Pumpuri–Jaunzeļģi" daļā, kas atrodas pieteicējas nekustamajā īpašumā, tiks atzīta par leģītīmu, tad atbilstoši Zemes pārvaldības likuma 8.panta sestajai daļai administratīvā kārtībā ir dzēšams ceļa servitūts.

[3.2] Ņemot vērā iepriekšminēto varbūtību, ir nepieciešams atlikt rajona tiesas lēmuma pārsūdzēto daļu, jo tādā veidā netiks kavēta un sadrumstalota lietas virzība.

Motīvu daļa

[4] Pieteicēja pēc būtības norāda, ka, izskatot konkrēto lietu tās ierosinātajā daļā un konstatējot, ka pašvaldības ceļa statuss ir spēkā esošs, var rasties situācija, kad uz pieteicējas nekustamā īpašuma gulstošo ceļa servitūtu var nākties dzēst administratīvā procesa kārtībā.

Zemes pārvaldības likuma 8.panta sestā daļa nosaka, ka šā panta otrajā daļā minētais apgrūtinājums (īpašuma apgrūtinājums zemes vienībai, uz kuras atrodas koplietošanas ceļš vai iela, kas ir patstāvīgs nekustamā īpašuma objekts, kas pieder pašvaldībai) šā panta trešajā daļā noteiktajā apjomā var būt par pamatu zemes reformas laikā ar kompetentās institūcijas lēmumu noteiktā ceļa servitūta vai cita līdzvērtīga apgrūtinājuma dzēšanai. Tātad tiešām gadījumā, ja, izskatot lietu ierosinātajā daļā, tiesa nonāks pie secinājuma, ka pašvaldības ceļa statusa piešķiršana ceļam, kas atrodas pieteicējas īpašumā, ir bijusi tiesiska un šis statuss tiks atzīts par spēkā esošu, tas var būt par pamatu, lai dzēstu uz šā paša ceļa posma gulstošo ceļa servitūtu.

Tomēr nepareizs ir pieteicējas viedoklis, ka šāda servitūta dzēšana jāizskata kā patstāvīgs prasījums administratīvā procesa kārtībā. Administratīvā procesa kārtībā nevar dzēst zemesgrāmatā ierakstītu servitūtu, tas ir darāms civilprocesa ietvaros.

Kā jau pamatoti norādījis Administratīvās rajona tiesas tiesnesis, pašvaldībai nav vispārīgas kompetences noteikt servitūtus ar administratīvo aktu. Konkrētā situācija neatbilst vispārējiem Civillikuma 1231.pantā minētajiem servitūtu rašanās pamatiem. Tikai zemes reformas ietvaros likuma „Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" (redakcijā, kas bija spēkā pirms 2007.gada 1.janvāra) 20.panta trešā daļa un 32.pants paredzēja, ka pašvaldībai ir tiesības noteikt servitūtus. Šāda servitūta nodibināšanas kārtība bija iespējama, pieņemot lēmumu par zemes piešķiršanu lietošanā (*Senāta 2007.gada 21.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-765/2007 (A42411805) 10.punkts*). Tomēr neskatoties uz to, ka ceļa servitūta nodibināšana varēja notikt īpašā kārtībā, tas vairs nav attiecināms uz konkrēto situāciju. Gan servitūta dzēšana, gan strīds par to ir privāto tiesību jomā ietilpstošs jautājums, kas risināms zemesgrāmatā vai – strīda gadījumā – vispārējās jurisdikcijas tiesā.

[5] Ievērojot minētos apsvērumus, nav nedz iespējams, nedz nepieciešams atlikt prasījuma izlemšanu par servitūtu, un rajona tiesas tiesnesis pamatoti atteicies pieņemt pieteikumu šajā daļā. Nevar runāt par sadrumstalotu lietas virzību, jo abus strīdus jautājumus, ņemot vērā to atšķirīgo dabu, nav iespējams risināt vienā kārtībā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 5.jūnija lēmumu daļā, ar kuru atteikts pieņemt /pers. A/ pieteikumu, bet /pers. A/ blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

R.Vīduša Dz.Amerika V.Poķis